«Кара-Балта тоо кен комбинаты» АК

Дарек: Кыргыз Республикасы,
КараБалта ш., Түштүк
Промзона,
Кожомбердиев көч., 1;
Телефон: +996 (3133) 7-25-33.

«Кыргыз химия-металлургия заводу» ААК

Дарек: Кыргыз Республикасы,
Орловка ш., Ленин көч., 1а;
Телефон: +996 (3135) 5-25-75;
Факс: +996 (3135) 5-22-18.

Орхус борбору Ош шаары

Дарек: Кыргыз Республикасы,
Ош ш., Курманжан Датка көч., 224, 5 эт., 15-16 каб.;
Телефон: +996 (3222) 2-41-12;
Факс: +996 (3222) 2-18-33;
E-mail: aarhus.osh.kg@rambler.ru;
Сайт: http://aarhus.kg.

Орхус борбору Бишкек шаары

Дарек: Кыргыз Республикасы,
Бишкек ш., Медеров к., 42, каб. 307;
Телефон: +996 (312) 54-41-10;
E-mail: aarhuscentre.kg@gmail.com;
Сайт: http://aarhus.kg.

ОБСЕ Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе
Программный офис в Бишкеке

Буклет Европа биримдигинин колдоосу менен «Борбордук Азиядагы уран калдыктары менен байланышкан көйгөйлөрдү чечүүдө кызыкдар болгон тараптарды тартуу. Экинчи фаза» долбоордун алкагында иштелип чыгарылган.

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ УРАН ОБЬЕКТИЛЕРИ ЖӨНҮНДӨГҮ МААЛЫМАТ УКУГУНА ЭЭ БОЛУУ

Буклеттин максаты – өлкөнүн жарандарына Кыргызстандын аймагындагы радиоактивдүү калдык сактоочу жайлар жана кен калдыктары жөнүндө маалымат алуунун укуктук кепилдиктери менен таанышууга мүмкүнчүлүк берүү.

МУРДАГЫ УРАН ЖАЙ ӨНДҮРҮШҮНҮН ЭМНЕ КОРКУНУЧУ БАР?

- Кыргыз Республикасынын аймагында радиоактивдүү жана уулуу калдыктары бар 92 калдык сактоочу жай бар, алардын жалпы көлөмү 307,12 млн $м^3$.[01]
- Калдыктарды сактоочу жайлар эң жогорку сейсмикалык тоолуу аймактарда, көчкү, дарыянын чоң агымындагы жана сел жүрүү коркунучу бар жерлерде жайгашкан. Ошол себептен ар дайым жер титирөөнүн, жер көчкүнүн, сел агымынын таасири астында бузулуш коркунучу бар.
- 1992-жылдан 1999-жылга чейинки мезгилдеги кен калдык сактагычтардын эскирүү мөөнөтү өткөндүктөн жана талаптагыдай эмес сактоодон 2004-жылы дамбалардын жырылып кетишинин кесепетинен радионуклиддердин бөлүнүшүнө алып келди.[02]
- Радиоактивдүү калдыктарды атайын гидроизоляцияланган жана табигый кырсыктардан алысыраак коопсуз жерлерге рекультивациялоону, көмүүнү өткөрүү ылайык.[03]

---

01. Кыргыз Республикасынын аймагындагы кооптуу процесстерге жана кубулуштарга мониторинг жүргүзүү. - Б.: КР ӨКМ, 2019 http://ru.mes.kg/wp-content/uploads/2019/04/%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C-1-%D0%92%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-1.pdf

02. 2020-жылга чейин өзгөчө жана кризистик кырдаалдарда Кыргыз Республикасынын калкынын жана аймактарынын комплекстүү коопсуздугунун стратегиясы. http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/93261/10?cl=ru-ru

03. Торгоев, И. А., Алешин Ю. Г. Кыргызстандагы геоэкология жана тоо кен өнөр жай калдыктары. - Б: Илим, 2009

БАЙЛАНЫШ МААЛЫМАТЫ

Кыргыз Республикасынын Экология жана климат боюнча мамлекеттик комитети

Дарек: Кыргыз Республикасы, Бишкек ш., Горький көч., 142;
Телефон: +996 (312) 54-50-57;
Факс: +996 (312) 54-50-91;
E-mail: nature_kg@mail.ru.

КРнын ӨКМнин алдындагы Калдык сактоочу жайлар менен иштөө боюнча агенттиги

Дарек: Кыргыз Республикасы, Ош ш., Муминова көч., 11;
Телефон: +996 (3222) 7-39-50 (Ош),
+996 (3222) 7-03-11 (факс),
+996 (312) 56-23-91 (Бишкек);
E-mail: aars_mes.kg@mail.ru.

КРнын экология жана климат боюнча мамлекеттик комитетинин алдындагы Экологиялык жана техникалык коопсуздук боюнча мамлекеттик инспекциянын радиациялык жана ядролук коопсуздук башкармалыгы

Дарек: Кыргыз Республикасы, Бишкек ш., Ахунбаев көч., 119;
Телефон: +996 (312) 56-30-27 *(коомдук кабылдама)*,
+996 (312) 56-48-15 (пресс-секретарь),
+996 (312) 56-28-31 *(жалпы бөлүм)*,
+996 (312) 56-10-27 *(ишеним телефону)*;
E-mail: geti.obshchest.priyem@gmail.com *(жарандар үчүн)*;
otdel.doc.geti@mail.ru *(уюмдар үчүн)*.

Оорулардын алдын алуу жана Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо жана социалдык өнүгүү министрлигинин мамлекеттик санитардык-эпидемиологиялык көзөмөлү

Дарек: Кыргызская Республика,
Бишкек ш., Фрунзе к., 535;
Телефон: +996 (312) 32-32-01,
+996 (312) 32-30-52;
Факс: +996 (312) 32-32-14;
E-mail: info@dgsen.kg;
Сайт: dgsen.kg.

Маалымат алуу жөнүндө суроо-талап жаран тарабынан почта, чабарман, электрондук байланыш каналдары аркылуу же мамлекеттик органга жеке өзү жөнөтсө болот. Жазуу жүзүндөгү суроо-талаптарга жооп даярдоо эки жумалык мөөнөттө жүргүзүлөт.

Эгерде эки жуманын ичинде суроо-талапка жооп берилбесе, анда суроо-талап жиберген адамга кечиктирүүнүн себеби жөнөтүлүп, кийинки убакытка жылдыруунун себеби кабарландырылат. Жеңилдетилген мөөнөт эки жумадан ашпашы керек.

Суроо-талапка белгиленген мөөнөттө жооп бербөө же жооптун мөөнөтүн узартуу жөнүндө билдирүүнүн жоктугу суроо-талапка жооп берүүдөн баш тартуу катары каралат.

Мамлекеттик органдардын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын маалымат берүүдөн баш тартуусуна жана башка аракеттерине (аракетсиздигине) жана чечимдерине «*Административдик иштин негиздери жана административдик жол-жоболор жөнүндө*» КРнын мыйзамына ылайык даттанылышы мүмкүн.[09]

09. http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/202010

- Сырдарыя дарыясынын бассейнине радиоактивдүү жана уулуу калдыктардын төгүүлүүсүнө жол бербөө үчүн калдык сактагычтарды рекультивациялоо жүргүзүү керек.

«Маселе бул иштин ишке ашуусунда же ашпаганында эмес. Маселе качан ишке ашуусунда».[04]

ЭМНЕ ҮЧҮН МУРУНКУ УРАН ЖАЙ ӨНДҮРҮШТӨРҮ ЖӨНҮНДӨ МААЛЫМАТ УКУГУН ТААРТУУЛАШ ЗАРЫЛ?

Радиоактивдүү калдыктарды ийгиликтүү рекультивациялоонун маанилүү шарттарынын бири калкка жана жергиликтүү жарандарга мамлекеттик органдардын мурунку уран жай өндүрүшүн коопсуздук менен камсыз кылуу иш аракеттери тууралуу маалымат берүү.

Маалыматтык ачыктыктын маанилүүлүгү бул радиоактивдүү объектилери менен байланышкан кырсыктарды азайтуу, натыйжалуу башкаруунун негизги өзөгү болуп саналат, жана эски уран жай өндүрүштөрдүн рекультивациялоо иштерин коомдук контролго алууну жүзөгө ашыруу абзел.

МААЛЫМАТ АЛУУ ЭРКИНДИГИНИН КЕПИЛДИКТЕРИ ЖАНА ПРИНЦИПТЕРИ

«Ар ким маалыматты эркин издөө, алуу, сактоо, пайдалануу жана аны оозеки, жазуу жүзүндө же башка ыкма менен жайылтуу укугуна ээ.

04. Борбордук Азиядагы уран калдыктарынын аянтчаларында айлана чөйрөнү калыбына келтирүүнүн стратегиялык мастер планы. https://nucleus.iaea.org/sites/connect/CGULSpublic/Strategic%20Master%20Plan/18-06030R_REP_Strategic_Master_Plan.pdf

Ар ким мамлекеттик бийлик органдарынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана кызмат адамдарынын, мамлекеттик бийлик органдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары катышкан юридикалык, жана ошондой эле республикалык жана жергиликтүү бюджеттерден каржыланган уюмдардын иштери тууралу маалыматтарды алууга укуктуу.

Ар бир адамга мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана кызмат адамдарынын иш аракеттери жөнүндө маалыматка ээ болуу кепилдиги бар. Маалымат берүүнүн тартиби мыйзам чегинде аныкталат».

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 33-беренеси [05]

«Жалпы эркин маалымат алуунун негизги принциптеринин бири бул жеткиликтүүлүк, объективдүүлүк, ыкчамдуулук, маалыматтын ачыктыгы жана ишенимдүүлүгү саналат.

Мамлекет ар бир адамдын маалыматты издөө, алуу, изилдөө, өндүрүү, берүү жана таратуу укугун коргойт.

Маалыматка жетүүгө жана таратууга чектөөлөр мыйзам тарабынан гана белгиленет».

«Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын карамагында турган маалыматка жетүү жөнүндө» КРнын мыйзамы [06]

«Маалыматка жетүүнүн кепилдиктери жана эркиндиги» КРны мыйзамы, 5 декабрь 1997-ж. №89[07]

«Жарандардын коопсуздугуна жана ден соолугуна коркунуч туудурган табигый кырсыктар жана өзгөчө кырдаалдар, кыйроолор жана алардын кесепеттери жөнүндө, экологиядагы иштин абалы, жаратылыш ресурстарын пайдалануу, саламаттык сактоо, санитария жөнүндө маалыматтар жашыруун болууга тийиш эмес».

КРнын «Мамлекеттик сырды сактоо жөнүндө» мыйзамы [08]

МААЛЫМАТТЫ БЕРҮҮНҮН НЕГИЗГИ ШАРТТАРЫ

Эгерде суроо-талапка оозеки жооп толук мүнөздө берилбесе, ага жазуу жүзүндө суроо-талаптарды жөнөтүүнүн тартиби жана маалымат алуунун башка ыкмалары түшүндүрүлөт.
Жазуу жүзүндөгү суроо-талапта милдеттүү түрдө төмөнкүлөр көрсөтүлөт:

- Мекеменин аталышы жана (же) суроо-талап даректелген мамлекеттик мекемеде иштеген кызмат адамынын аты-жөнү;
- жарандар үчүн: аты-жөнү, туулган жылы, жашаган жери (почта дареги);
- Керектелген маалымат тууралуу суроо-талаптын темасы.

05. Кыргыз Республикасынын Конституциясы.
https://www.gov.kg/ru/p/constitution

06. "Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана ыйгарым укуктарын чыгаруу органдарынын карамагында турган маалыматтарга жетүү жөнүндө мыйзамы" 28-декабрынан 2006-ж. № 213
http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/202010

07. КРнын"Маалыматка жетүүнүн кепилдиктери жана эркиндиги жөнүндө" мыйзамы 5 декабрь 1997-ж. №89
http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/589

08. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик сырларын коргоо жөнүндө" КР Мыйзамы 15-декабрь 2017-жыл, №210 (15)
http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ruru/111719